

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

9 Nun modus charitatis cadat sub præcepto.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

matri di-
cite pos-
sent cõ-
nubio
Adquin-
tũ arg.

& filia fieret superstitis, non prorsus probabilitate caret, quin possent connubio iungi: Deniq. ad quintum S. I. ho. nihil aliud rñdet, quam quod illa Machabæorum cogitatio in Sabbatho pugnadi non fuit dispelatio, sed *reuerentia* de qua supraloquuti sumus, non enim tenemur festum seruare cum morti periculo, vt Matth. 12. Christus non docuit nempe quod opera charitatis diem festum non uiolant. Haud tamẽ rei satis uidentur facere. Quidquid. n. hoc precepto continetur, nempe cessare a seruilii opere, & adire sacra dispensationem recipi, non solum quæ a Deo fiat, uerum quæ pot. etiam facere Ecclesia. Qua ratione, ut superius uidimus. Ilychius non adnumerat hoc in Decalogo, tanquam ius naturæ. De hoc autem quaestione proxima, art. 3.

transgressor, ac perinde reus esset pene legis. consequens tamen inde constat esse falsum, quod ob id lex comminatur penam, vt eius metu custodiatur, & sic ciues consuetudine habitum generent.

Ad intelligentiam huius quaestionis discernendus primũ est modus uirtutis, de quo hic agitur a modo charitatis, de quo in subsequenti articulo. Charitas enim est habitus infusus gratiæ gratum facientis in diuiduus comes, habitus autẽ uirtutis esse potest acquisitus ac informis, nõ ergo hic quaeritur utrum ad satisfaciendũ precepto requiratur habitus gratiæ, sed utrum regra ut ut operetur homo ex habitu saltem informi? Secũdo meminisse oportet trium conditionum quas Arist. 2. Ethic. c. 4. in studio requirit, quæ sunt. Vt sciens facias. Deinde eligens propter hoc, puta ex electione in ordine ad finem. Et tertio, ut si mo ac immutabili animo id eligat. In doct. n. quidã in duo dissecant. Eligens, & Propter hoc. Nã sine coniunctione unica est conditio eligere propter uirtutis finem. Atque hæc similitra, non sunt tres, sed vnus uirtutis modus, una. n. deficiente deficit modus. His ergo præhabitis perfectis notandum est, quod modus iste uirtutis, vt tres habet partes, ita tria differentia consideratur a diuina lege & humana. Nam partim ab vtraque petenditur, partim uero a sola diuina non autem ab humana, sed partim ab vtraque illarum. Ea propter tribus cõclusionibus ad quaestionem respondetur. Prima est, Scientiam, quæ prima pars est modi uirtutis, tam humana, quam diuina respicit ac iudicat. Quod enim quis ignorans facit, id nõ simpliciter uolens facit. Quocirca ignorantia vtroque iudicio tam diuino quam humano culpam, vel in totum, vel in partem excusat. Secunda conclusio. Illa conditio secunda vt opus fiat ex electione propter finem; non quidẽ ab humana lege, sed tamẽ a diuina consideratur. Radix autẽ huius discriminis est distantia cognitionis humane a diuina. Enimvero lex qualibet, vt supra dictũ est. & 10. Ethic. c. 9. Aristot. meminit, poena metu ad custodiam urget, panã autem legislator a nemine exigere potest, nisi de illa re, quæ in suam potest uenire notitia. Nam de alijs iudicare non ualet, homines autẽ, ut 1. Reg. 16. legi.

Sensus
qõnitet
plicat.

Tres cõ-
ditioes
requirit
ta in stu-
dio,
ex
Aristot.

Prima
conclu-
sio.

Secũdo
conclu-
sio.

Rõ cõ-
clõnã.

ARTICVLVS IX.

Primũ *Vtrũ modus charitatis cadat sub precepto.*

arg. a p-
te affir-
matiuã.

Post hæc quæ de preceptorum firmitate dicta sunt, consequitur, vt videamus de eorum ui obligandi, an. Cuius uirtutis modus cadat sub precepto legis: Et arguitur a parte affirmatiua, Modus uirtutis est iuste quæ iusta sunt operati, iuxta illud Deut. 16. Iuste quæ iusta sunt, exequeris, atque eadem ratione strenue ac fortiter, quæ sunt fortitudinis & temperate, quæ sunt temperantie. Iuste autem, & strenue facere, non contingit sine uirtutis habitu, ergo talis modus cadit sub precepto.

Arg. 2.

Aristot.

Secundo. Nihil magis ad vim attinet precepti, quam quo fertur legislatoris intentio, hic autem, vt 2. Ethic. ait Aristot. intendit studiosos efficere ciues, sed studiosus nemo est, quousq. habitum genuerit, ergo agere ex habitu cadit sub precepto.

Arg. 3.

Tertio. Modus uirtutis est prompto leto que animo uirtutis officia prestare, hoc autem in Psal. 69. iubemur. Seruire Domino in lætitia. Et 1. Corint. 9. Non ex tristitia, hilarem enim datorẽ diligit Deus. ergo omnes isti modi cadunt sub precepto. In contrarium est argumentum, q. studiosus (vt modo dicebanus) nequit nisi habitu imbutus uirtutum munera digne perficere. Quapropter si hic modus uirtutis eaderet in preceptum, quicumque ab ista tali habitu legem implet, effectus eius

Jegitur, ea duntaxat, quæ patent, vident, de intimis cordium celsere nequeunt, sed ut est in Psalm. solus Deus cordia scrutatur & renes. Hinc ergo palam fit, quod neque de homines intentione, neque de eius voluntate lex humana iudicium ferre potest, atque adeo neque obligare, ut opera tali intentione aut voluntate fiant, lex autem diuina non solum illam, verum eam potissimum suis beneficiis pendit, ac pro illis præmia suppliciaq. decernit, Lex inquam humana internam iram etiã si firmam pariat nocendi propositum, punire nequit fecus autem diuina. Ait duipe Christus Matth. 5. Qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio, & Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mechatus est eam in corde suo. Pari ratione qui creditori debitam pecuniam vel gradium corrupta intentione reddit, nepe ut vel vfuram exerceat, vel homicidium faciat, legi humanae non est aduersus, per soluet tamen Deo supplicium. Tertia conclusio: Tertium illud, quod ad virtutis modum requiritur, puta firmo stabiliq. animo operari, quod proprie ad habitum pertinet, & de quo præfens præcipue quæstio instituta est sub præcepto non comprehenditur, neq. humanae legis, neq. vero diuinæ. Qui inquam parentibus honorem debitum impendit, etsi habitum non habeat pietatis, legi nihilominus satisfacit humanae, & nisi alia circumstantia vitietur actus, similiter satisfacit diuinæ, ut peccatum effugit. Emergunt autem ex his nonnulla dubia explicatu digna. Et primum circa primam conclusionem, qua asseritur sciam & ignorantiam vtraq. lege ad culpæ pondus atq. ad leuamen existimari. Et dubium, an idem sit prorsus quantum ad rationem virtutis, virtutis, qui ignorans facit opus legis, eisdem satisfaciat. Vt si quis exempli gratia, inebrietate audiret sacra, nesciens prorsus quid faceret, vtrum præceptum expletet: Videtur nãque ratio id suadere. Nam postmodum rationis luce potius, non conferetur reus culpæ, quamuis iterum non audiret. Et confirmatur ratio. Nam qui obnixè reluctans inuitus pertraheretur in ecclesiam, cogere turque interesse facris videtur præceptum implere. Si ceteri & ille qui in die ieiunij per vim arceatur a cena. Et fecit probabilior, quod si pena vlla, seu excommunicationis seu alius

generis decreta esset in huiusmodi præceptorum transgressores, istos non ligaret. Respondetur nihilominus, nullum præceptum ut reos, impleri per actum qui nullam habet libertatis rationem. Nam alias & puerum ante rationis vfum celsere implere præcepta, cum tamen hac ratione nulla eos lex comprehendat, quod cum non sunt arbitrij sui compotes, nondum capaces sunt legalis vinculi, lex nanq. hominibus ponitur, & ideo humano more non brutorum implenda est. Et hoc arbitror S. Th. punctim designasse, vbi ait sciẽtiam ab vtraq. lege considerari. Nam ignorantia, sicut ob id quod voluntarium tollit, excusat a culpa, eadem ratione tollit impletionem præcepti. Sed arguis contra, vel disputationem esse tantum de nomine, vel sic ignorantem implere legem. Nã qui præcepti tempore vel somno vel mero capto est, vel alia ratione mentis inops, illo temporis articulo non transgreditur præceptum ergo perinde est, ac si impletet. Negatur consequentia, neque est disputatio de solo nomine. Nam & si illo tempore per ignorantiam excusetur, tenetur nihilominus si antequam tempus præcepti labatur, in mentem redeat, ipsum implere, alias reus esset pænæ iuris. Et idẽ est de illo, qui inuitus facit, quamuis iste, quia vfum hẽt rationis, liber esset a pænâ iuris. Ille autẽ qui metu implet legi satisfacit, in nouam cui rat culpam, quoniam talis impletio, actus humanus est, ac liber. Quod si rursus insurget, si cui in penitentiam iniunctus esset dies ieiunij & vi, ut penitentiam impletet, priuaretur cibo, vere debitu solueret. Nam si pecuniam alia ratione deberet & creditor vi a illo eriperet, satis restitueret, ergo eadem est ratio de aliorum præceptorum debito fortasse sunt, qui primũ antecedens cõcedit, ego vero id minime faciam quoniam impletio præcepti penitentia, deberet esse humanus actus. Quare si flagella essent mihi iniuncta, & ab alio inuitus vapularem, non facerem satis quia illa non est actio, sed solum passio, præcepta vero affirmatiua per actionem implenda sunt. Neq. est simile de illo qui tantum debet pecuniam, quoniam quomodocũq. illa in manus creditoris veniat, liberatur debitor. Contra secundã conclusionem, qua diximus intentionem non p̄sari, neq. existimari a lege humana, binum existit argu-

nulla libertate habet. S. Tho. Argu. Solutio arg. replica. Qui in virtusua pulatno factis factis illi i pariten tiã flagella finim iniuncta.

Sensu q̄oniser applicat. Tres cõclusiones requiritur in ista dicio, ex Aristot.

Tertia conclusio. Primum dubium circa primam conclusionem.

Secundã conclusio. Rõ cõclusionis.

Nullum præceptum implere per actum.

SOTO
de iure
Legibus
DIII
13

Prima argumentum. Primum quod exemplum arg. con. S. Tho. quod adduximus, non apparet ad tra. secū dum cō clusiois.

Arg. 2. Sa est externi operis, quod re uerū afit. Ad cuius claritatem secundum arguitur: Si quis hominem occidat non plene delibera ta intentione, sed subitaneo motu, uel si metu cesset ecclesiam adiret, uel aliud præceptum implere isti actus interioris uoluntatis perpenduntur humano iudicio ad remittendam uel augendam pœnam, ergo conclusio secunda non est omnino uera.

Ad pri mū arg. Exemplum S. Tho. optimum fuit ad ex plicandum, quō peccatum interius lex humana non affert in suum tribunal. Nā inde colligitur, qd qñ re uera est causa ope ris, non punitur nisi rōne eiusdem operis. Et qñ externum opus est iustum, nihil de actu interiori curat, ut dicebamus de illo, qui mala intentione debitum soluit. Et idem est de iudice, si ex odio latronem sus pendat, solus n. Deus illius cor iudicabit.

Ad secū dū arg. Ad aliud uero respondetur, qd si ille qui ex metu uel subita ira peccat, aliquatenus hu mana lege excusatur, non est, quia non in tendit facere, sed quia quodammodo fa cit ignorans, uel quia causa faciendi liber tatem minuit.

Ad pri mū arg. Ad primum igitur capitalium argu mentum respondeatur, quod modus uirtu tis qui præcepto iubetur est, ut officium secundum ordinem iuris præstes. Hoc n. est iuste quod iustum est, exequi, nepe ut de latrone, aut homicidia, nemo, nisi iudex publicus iudicium sumat, idem q. legitime cognita causa. Ad secundum in perio di libro, cum legis actibus ageremus, re spondebamus quod intentio legislatoris primum fertur in finem, qui est bonus fa cere ciues, id qd nemo nisi firmato habi tu assequitur, medium uero & uia ad eun dem finem consistit in actu exercitio, nā ex actibus gignitur habitus, finis autē legi nō cadit sub præcepto, sed, mediū, quō ad eundē pertinetur. Quæ quidem regula in ter can. moralis philosophiæ egregia est.

Egregia regula. Quæ præcepta non de habitibus, sed de acti bus insuntur, in quibus rō peccati & meriti consistit. Negatur ergo primum an

tecedens. sid cadere sub præcepto quō pfe cipue intentio legislatoris fertur. Ad tertium rīdet S. Tho. quod uirtutis officium, abiq tristitia fieri sub præcepto cōtinet, eo quod agens ex tristitia, non agit simplici ter uolens. Item, la to hilariq. animo ope rari, si latitiam denotat, quæ ex dilectione dimanat, ad uim etiam præcepti pertinet, sicuti, & dilectio ipsa, si uero illam quæ pro cedit ex habitu non ad præceptū, sed ad finem eius uirtutis, spectat. Et ne cui ob scura appareat responsio, prius membrū de sola lege diuina intelligendum est, quæ interiorum etiam actuum rēdit uinē exponit. Qui n. ex tristitia operatur, intus tenetur aduersus legem, quod porro Deo ingratum est, lex autem humana nō se item cordibus feruandi inuenerit, & ideo licet ex tristitia illa impletis, eidem satisfacis. Et eodem mō intelligitur secū dum uidelicet, sub præcepto compendi latitiam, quæ ex dilectione manat. Nam quo diuina legis satisfacis, requiritur, ut ex dilectione in ordine ad finē operis, si pp honestatem uirtutis que quidem electio hilaritatem quandam hēt annexam, eo qd non si coacte. Hilaritas autē quæ ex habitu enascitur, alius est generis, nempe quod cum habitus reluctantes passiones compe scant, tristitiam pellit, promptumq. reddit animum, atq. deo letum, quod iam dictū est, non præcepto iuberi, sed finem illius esse & ad genitiam pertinere uirtu tem.

ARTICVLVS X.

Utrum modis charitatis cadat sub præcepto diuina legis.

Q Vonia negatū est, modū uirtutis cadere sub pcepto, inuestigare subinde restat, an pcepta diuine legis chari tatis modis cōprehēda? Et arguitur a pat re affirmatiua, Ait n. Christus Matr. & Si uis ad uitam ingredi, serua mādara. Vbi a struere ut mandatorum custodiā per se suf ficere ad obtinendam æternam uitam, uirtutū autē officia minime ad sufficiunt, nisi ex charitate oriantur; kē m illud 1. Corint. 13. Si distribuere in cibos pperum, oēs facultates mea, & si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autē non habuero

Ad ter tiū arg.

S. Tho. arg. pat ris affir matiu.